СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 281. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 4-го грудня 1939. No. 281. Jersey City, N. J., Monday, December 4, 1939. VOL. XLVII
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ГОСТРО ТАВРУЄ СОВЕТИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав в імені Америки заяву, в якій гострими словами таврує Совети за їх брутальний напад на Фінляндію. Цей напад був „великим потрясенням для Америки і її уряду", говорить президент, та при тім завважує, що „розперезана зневага до закону далі котиться вперед". Водночас президент висказав теплі слова симпатії на адресу Фінляндії.

В урядових колах застановляються, що в обличчі цього нападу робити. Покищо рішено дипльоматичних звязків із Советами не зривати, але дуже правдоподібно, що американський амбасадор з Москви буде таки відкликаний. Водночас секретар Гол задумує віднестись до всіх американських виробників зброї з зазивом, щоб вони не продавали Советам ніякої зброї, зокрема літаків. Колись Гол зробив подібний зазив до фабрикантів у відношенні до Японії, і це дуже помогло, бо продаж літаків Японії був відразу застановлений. Сподіваються, що тепер те саме буде з Советами. Совети в останніх часах купували трохи літаків в Америці. Головно вони купували нові моделі, щоб опісля їх копіювати і собі подібні виробляти.

СОВЕТИ ЗАБИРАЮТЬСЯ ЗО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Советський представник на Світовій Виставі в Ню Йорку повідомив заряд вистави, що Совети не будуть у наступнім році брати участи в Світовій Виставі. Що більше, прийшов з Москви приказ, щоби впродовж трьох місяців розібрати советський павільон. Правдоподібно цей павільон буде розібраний по куску й опісля відісланий до Советів і там наново побудований. Розпорядок з Москви мав би бути „відповіддю" на запросини президента Рузвелта, щоб Совети далі брали участь у виставі. Виставові власті відразу дали дозвіл на розбір павільону.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ЗНОВ НА ПЕРЕСЛУХАННІ В ДАЄСА.

ВАШИНҐТОН. — Пані Рузвелт прибула знов на засідання комітету Даєса і слухала, як випитувано урядників Конґресу Американської Молоді в справі комуністичних впливів у їх Конґресі. Зізнавав секретар Леш і казав, що хоч до Конґресу належать деякі молодечі організації, що мають комуністичні переконання, а навіть деякі урядники в Конґресі є комуністи, то проте сам Конґрес не є комуністичний та не поширює комуністичних ідей. Про себе Леш говорив, що не був комуністом, тільки соціялістом. Одначе коли пішов до Еспанії боротись по стороні еспанської „демократії", то вилікувався з соціялізму, бо переконався, що соціялізм ставить клясову боротьбу понад добро нації. Леш зазначив, що молодь має право думати ріжно і ріжно задивлятися на суспільні справи. Краще, коли молодь думає, хочби помилково, та цікавиться суспільними справами, ніж би мала цілком не думати, говорив він. Пані Рузвелт пильно слухала зізнань, робила нотатки, говорила з урядниками Конґресу та поводилась так, начеб з ними симпатизувала. В своїй колюмні в „Ню Йорк Ворлд Телеграм" з 1. грудня вона згадала, що комітет Даєса не дав урядникам досить часу підготовитись до оборони, повідомляючи їх про переслухання лиш один день наперед. Вона також писала, що все буде ставати по стороні молоді, щоб не допустити до залякання молоді з боку певних чинників.

ДЮІ ОФІЦІЙНО СТАВ КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК. — Томас Дюі, нюйорський окружний прокуратор, що вславився боротьбою з рекетірами, офіційно розпочав кампанію за те, щоб здобути номінацію з боку Республиканської Партії на кандидата на президента Злучених Держав. Підчас офіційного відкриття його кватири він виголосив промову, в якій сказав, що коли американська нація буде „увільнена від ворожої і підступної адміністрації, то вона знов сконсолідується і стане щасливою". Головною основою його плятформи, а правдоподібно цілої Республиканської Партії, буде клич повороту до добробуту,

БОЛЬШЕВИЦЬКІ СТУПАЙКИ ОБОРОНЯЮТЬ СОВЕТИ.

НЮ ЙОРК. — Хоч напад Советів на Фінляндію являється очевидним розбишацтвом, то проте большевицькі аґенти в Америці обороняють цей напад, а навіть кажуть, що це... Фінляндія напала на Совети, а ті „бідні" мусять боронитись. Таке написав комуністичний „Дейлі Воркер" у Ню Йорку, і таке написала комуністична партія в Бостоні в своїх летючках. Остання ще й додала, що, нападаючи на Фінляндію, Совети несуть мир цілому світові...

АМЕРИКАНСЬКІ ФІНИ НА ОБОРОНУ РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК. — Американські фіни, на чутку розбишацького нападу Советів на їх батьківщину, почали організуватися в ціли несення помочи своїм братам. Хоч їх не дуже багато в Америці, то проте вони рішили зібрати міліон долярів на гуманітарні цілі Фінляндії, а навіть твориться військовий відділ, щоб відїхати до Фінляндії на оборону краю. Фіни переконані, що Фінляндія не дасться так легко окупувати, як Польща, а зуміє ставити Советам опір щонайменше пів року.

ЯПОНІЯ ЗБУВАЄ МОВЧАНКОЮ

ТОКІО. — Японський уряд не дає офіційно ніякого коментаря щодо подій у Фінляндії. Не хоче наражувати себе на негодування з боку Советів, з якими тепер веде „приязні" переговори. Та, як доносять, коли йде про японський загал, то нема ніякого сумніву, що його симпатії є по стороні Фінляндії.

ЗАСУДИЛИ ФІНАНСОВИХ ОБМАНЦІВ

НЮ ЙОРК. — Суд признав винуватим чотирьох фінансістів з Вол Стріту, серед них спільника одного великого фінансового заведення, Пейна, за те, що вони обманули інші фінансові інституції на міліон долярів.

ПОТЯГАЮТЬ ДО СУДУ ЗА ДОПОМОГОВІ ОБМАНИ

155 осіб арештовано в повіті Алеґені, в стейті Пенсилвенія, під закидом обманювання в ціли побирання допомоги від уряду. Разом побрали вони безправно $17,730.

ПОЗИВАЮТЬ АСЕКУРАЦІЙНІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ЗАГОВІР

Порадна Рада для Власників Поліс внесла в нюйорськскому суді позов проти двох найбільших асекураційних підприємств за відшкодування в сумі 750,000 долярів за те, що, мовляв, ці підприємства змовилися прогнати позовника з бизнесу.

ЗГИНУВ ВІДЗНАЧЕНИЙ „БЕЗПЕЧНИЙ" ЇЗДЕЦЬ

Коло Ютики, в стейті Ню Йорк, згинув в автовім випадку 36-літній Томас Нортон, котрий дістав у минулому кільха медаль за безпечну їзду. З ним згинуло ще двох людей.

ШКОЛЯРІ ПРИСИПАНІ ЗЕМЛЕЮ

Три хлопці в шкільнім віці, що бавилися копанням землі в Волтгемі, в стейті Масачусетс, впали жертвою обвалу глини. Поки поліція й пожарники до них дістались, всі три задушилися.

ЗАГРОЗА ОСІННОЇ ЗАСУХИ

Через осінню посуху в долині ріки Місісіпі починають слабнути електричні стації, збудовані в цій долині. Уряд, що керує цими стаціями, бачить потребу додаткової машинерії.

Посуха відчувається теж на побережжі Атлянтійського океану. В Ню Йорку міський уряд остеріґав власників домів, що мають дерева коло своїх домів, щоб їх підливали водою, бо інакше дерева погинуть.

„ВІЙНА" ЗНИЖИЛА ЦІНИ МОЛОКА

У крамницях молока в східній частині Ню Йорку виникла така завзята конкуренційна війна, що ціни на молоко зійшли до 6 центів за кварту, а бо 3 центи нижче ціни за кварту молока в допомогових складах.

НЕ БУДЕ ВИСТАВИ В САН ФРАНСІСКУ

Корпорація Світової Вистави в Сан Франсіску остаточно рішилася в 1940 році вистави не влаштовувати.

Корпорація подалася рівночасно до банкротства.

ПРИПИСУЮТЬ ЗЛОЧИНЦЕВІ ПІДПАЛИ НА СУМУ 2 МІЛІОНІВ

Поліція міста Полсборо, Ню Джерзі, обвинувачує 21-літнього Джеймса Кеї за цілу низку підпалів на загальну суму 2 міліонів долярів. Мав він теж доконати ріжних грабіжів. Почав він свою злочинну карієру, маючи 13 літ.

НОВА ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЧА ЛІНІЯ

У наступне літо буде в Ню Йорку відкрита нова лінія підземної залізниці, що буде йти по 6. Евеню. Міський уряд, що є її власником, сподівається значного зменшення натовпу на інших підземних залізничих лініях.

МАТИ Й ДОЧКА В ТІЙ САМІЙ ШКОЛІ

До вищої школи в Бретелборо, Вермонт, записалися на цей курс пані Ділі і її 15-літня дочка Беті.

Мати записалася на курс домашньої господарки.

ГРАБІЖ З УБИВСТВОМ

Поліція повіту Насав на Лонґ Айленді шукає розвязки вбивства 35-літнього ювеліра Саумуеля Чйополі з Озовн Парку, що вибрався автом з дому до своєї крамниці й згинув по дорозі. Його тіло знайдено з кулею в голові. Його авто пропало, як також його дорогі перстені й поважна готівка, яку він мав при собі.

ФОРД ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ НА ВИСТАВУ

Фордова Моторова Компанія підписала контракт з корпорацією Світової Вистави в Ню Йорку щодо участи у виставі в 1940 році.

Багато поліцаїв Трентону, Ню Джерзі, нарікають, що вони дістали обіцяну відпустку на відвідини нюйорської вистави аж тоді, як вистава закрилася.

ПОВИС ЗА НОГУ

З ногою, пійманою між суфітом „елевейтора" і стіною в одному нюйорському будинку 40-літній Антон Бернет висів головою вниз цілої пів години, поки поліція добула його з небезпечної позиції.

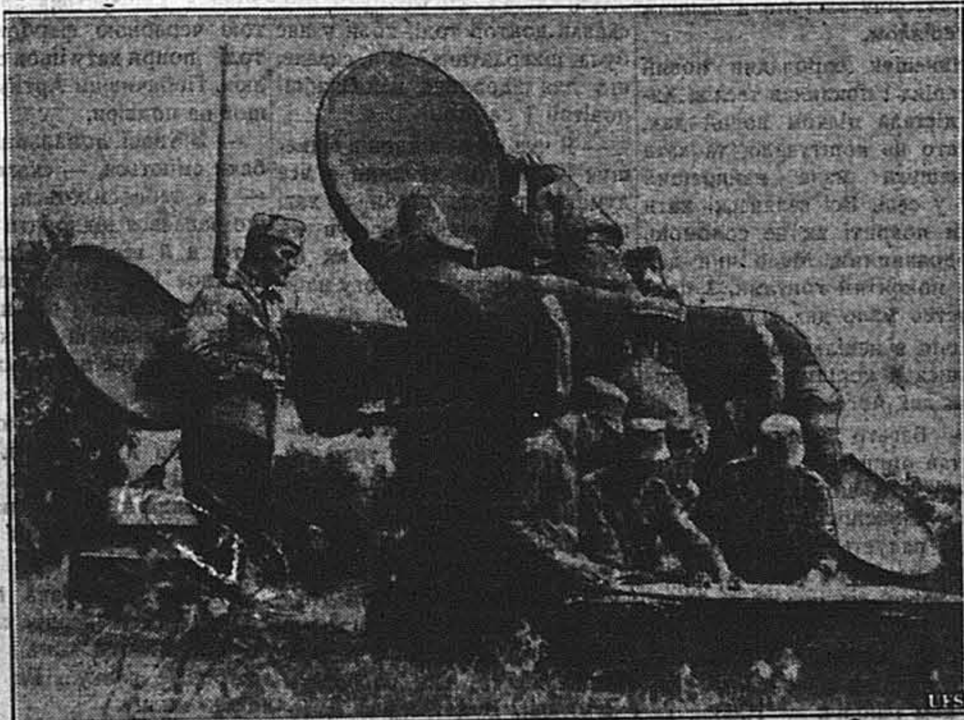

ОБОРОНЦІ ФІНЛЯНДІЇ.
Фінські жовніри коло стації для підслухування.

МОСКВА НАСТАНОВЛЯЄ ЧЕРВОНУ ВЛАДУ ДЛЯ ФІНЛЯНДІЇ

МОСКВА. — В часі, коли на просторах фінської землі йде боротьба на суші, в повітрі й на морі з советськими наїзниками, московське радіо передає, що Совети визнали вже новий „червоний уряд" Фінляндії. В Москві сказано, що таку вістку переловило московське радіо з фінського радія, передану фінською мовою. Оте фінське радіо мало нібито проголосити обширний маніфест, який советське радіо передає у перекладі московською мовою. Зо змісту того маніфесту видно, що він мусів бути вже давно виготовлений. А це значить, що те, що сталось тепер з Фінляндією, вже було давно обговорене й дуже добре підготоване.

Старий московський підступ.

Завоювання Фінляндії пішло таким самим способом, як відбувались завоювання інших держав чи народів. Отже на самому початку зявився новий фінський уряд у Теріокі, який проголосив себе „народнім урядом", а той „народний уряд" проголосив потім „фінську демократичну републику", а та нова „република" звернулася зараз до Советів з проханням, щоб вони вислали військо й дали їй поміч, щоби прогнати з краю владу „поміщиків і ґенералів", чи там „буржуазії". На чолі того „народнього уряду" станув провідник комуністичної фінської партії, Отто Куусінен. Він є премієром і міністром закордонних справ. Програма уряду обіймає націоналізацію банків і промислу, роздачу землі селянам і мир, себто злука з СССР.

Прийшли „визволяти".

Червоний уряд каже фінському народові вірити, що советські жовніри, які бомбардують фінські міста, не є ворогами фінського народу, а тільки приятелями, що прийшли його визволяти.

СОВЕТИ ЗРОБИЛИ ДУЖЕ РИЗИКОВНИЙ КРОК.

МОСКВА. — Американський кореспондент подає, що міліони советського населення навіть поняття не мають, що советська армія нищить бомбами фінські міста та вбиває таким чином маси невинних людей. Він твердить, що советські народи таки є проти імперіялізму, а бажають щиро спокою. Вони терплять, бо вірять, що таки прийде кращий час для них і світу. Такий напад, як на Фінляндію, цілком певно стрінеться зо спротивом советських народів. І саме те може їх перший раз навести на думку, поставитись більш критично до того, що діється в Кремлі.

НЕ ЗРЕЧУТЬСЯ СВОЇХ ПРАВ.

КОПЕНГАҐЕН. — Законний фінський уряд, якого премієром являється Рісто Ріті, а В. Таннер міністром заграничних справ, заявив, що він готовий до переговорів із Советами й уступок, але не зречеться тих прав, що, є основою незалежности краю.

ЗГАДУЮТЬ ЗА ПРИЯЗНЬ ҐЕРІНҐА ДО ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Як відомо, маршал Ґерінґ, другий по Гітлері в націстичній Німеччині, часто відвідував Польщу, вибирався там на лови, а підчас того відбував ріжні політичні конференції. Тому всюди в Польщі вважали його як великого приятеля поляків. Тепер є заховані за границею документи одної розмови Ґерінґа з Шембеком, польським віцеміністром заграничних справ. Шембек порушив у розмові таку евентуальність, як можливість розбору Польщі через Росію і Німеччину. Ґерінґ заявив, що про таке годі навіть подумати вже з того боку, що спільна советсько-німецька границя була б великою небезпекою для самої Німеччини. Підчас другої розмови Ґерінґ запевнив Шембека про те, що Німеччина не має супроти Польщі ніяких ворожих намірів та вважає незалежність і ненарушність Польщі за „святу річ".

БОМБА ЗА БОМБУ.

ПАРИЖ. — Французький премієр і воєнний диктатор заявив, що кожна бомба, яку німці скинуть на французькій землі, буде відплачена бомбардуванням німецької землі чи німецьких міст. Буде „удар за удар, бомба за бомбу".

ЧИ НА ЩОСЬ НЕ ЗАНОСИТЬСЯ?

БЕРЛІН. — Правда, на західнім фронті майже зовсім спокійно, але це нічого не означає. Начальний командант фон Бравшіч саме вибрався на фронт. А даром хіба не поїхав. На таке звертають увагу ті, що кажуть, що на заході може розпочатись офензива кожної днини.

ЗНАЙШЛИ СПОСІБ НА „МАҐНЕТИЧНІ МІНИ".

ЛОНДОН. — Кореспонденти мали нагоду приглянутись на морі до того, як англійські кораблі з успіхом усувають „маґнетичні міни".

НІМЦІ ПРО СВОЇ УСПІХИ.

БЕРЛІН. — Урядово подають, що від початку війни німецькі субмарини чи міни затопили назагал 194 аліянтські чи невтральні торговельні кораблі, яких поємність виносить 735,768 тон.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОВЄТСЬКИЙ „ГОЛД АП"

Так називали американські ґазети вже самі совєтські погрози, звернені в бік малої Фінляндії. Так казали тоді, коли ще не припускали, щоб Совєти зважились на такий крок, щоб дійсно напасти на Фінляндію. І то напасти в наскрізь дикунський спосіб, не виповідаючи війни, не упереджаючи противника. І то напасти так, щоб відразу падали жертвами нападу цілком безборонні, невинні, робучі люди...

Коли совєтська пропаґанда передавала, що Фінляндія нападає на Совєти та що фінські гармати обстрілюють совєтську територію, а фінські жовніри стріляють совєтських вояків, то навіть такий протинацистичний часопис як „Ди Ню Йорк Таймс" написав, що тут, у свому цинізмі, большевики перевищили вже й нацистів. Бо дійсно, тільки подумати хоч трохи здоровим розумом про те, що ось країна, що має 4 міліони мешканців, нападає на край з 180 міліонами людей. Хто може повірити, щоб рвалась до війни з Совєтами така держава, що при найбільших зусиллях може виставити щонайвище пів міліона жовнірів, коли Совєти моглиб виставити і 20 міліонів.

Розбираючи напад Совєтів на Фінляндію, американські ґазети не пишуть інакше, а тільки про совєтських ґенґстерів, що сидять на Кремлі й з того розбишацького ґнізда допускаються найнеімовірніших злочинів. Вони зазначують, що Совєти досі могли себе прикривати війною з „капіталістичним світом", з „буржуями", з „імперіялізмами", але того всього не можна пристосувати до Фінляндії, ні до фінських мас, що складаються з простого, робучого люду. Фінляндія це зразкова країна, із зразковим порядком. Культурна, спокійна й поступова. Про неї можна дійсно говорити, що це край „трудового люду", в першу чергу — селян, людей чесних і порядних. І то таких, що, не зважаючи на вбогість краю, навіть сплачують Злученим Державам затягнені довги... Ось тому і не диво, що цілий світ відчуває симпатії для Фінляндії, що в цілій Америці піднявся голос протесту проти совєтських ґенґстерів.

Ось так виходять на яв справжні совєтські „прийоми". Ось так переконуються про справжнє совєтське обличчя всі ті тисячі американських „лібералів", що то помагали тут творити ріжні товариства „приятелів СССР" чи „для охорони демократії", щоби при їх допомозі баламутити американську опінію щодо того, чим є Совєти і яким є большевицький режим. Совєтський напад на Фінляндію приніс Фінляндії й фінському народові терпіння, але приніс людству велику прислугу. Горе Фінляндії приспішить ліквідацію кремлінських ґенґстерів, від яких стільки натерпілись десятки міліонів невинних і безборонних людей. Цілий світ побачить тепер, якою великою загрозою є червона Москва. І обернеться проти неї.

ЩО ОПОВІДАЮТЬ УТІКАЧІ ПРО ПОДІЇ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

(Надіслане з Праги).

Люди, що щасливим випадком вибралися зо Львова, розказують таке про останні дні польської влади на українських землях. Польща не була приготована до війни. Львів не був готовий до оборони. Вже 1. вересня Львів був обкиданий німецькими бомбами з літаків. Був знищений летунський майдан, двірці, фабрика літаків (вона скромно звалася фабрикою хліборобських машин). Що дня налітали німецькі аероплани на Львів, кидали бомби і летючки, в яких кликали людність, щоб здати місто. Були також летючки, українською мовою писані. У Львові з першого дня була розбита електрівня та водовід. Людність була без світла, без води і без їжі, в постійнім страсі. Мало назвати той жах панікою. Паніку збільшувало польське військо, яке в безладі тікало на схід. Німецьке летунство розбило всі стації на залізницях, поруйнувало мости, так, що поляки не могли перевести мобілізації. Багато тих, що мали йти до війська, блукали від одної частини до другої, бо їм, наприклад, за мобілізаційним пляном, треба було їхати зо Львова до Познаня або Торуня, де вже польське військо було оточене німцями. Цих невільних „дезертирів" були тисячі, і вони вносили ще більшу дезорганізацію в військо.

Коли німецьке військо присунулося до Львова, то польська команда рішила обороняти місто за всяку ціну. Львів укріпили, поставили артилерію і почали бій. Німецька команда окремими летючками закликала поляків, щоб здали Львів без бою. Міська рада прийняла цю пропозицію, але військова команда польська це відкинула. Тоді Німці запропонували, щоб зо Львова було вислане в безпечне місце цивільне населення. Польська команда ніби прийняла цю пропозицію, але коли люди почали в призначені дільниці покидати місто, то польська артилерія почала стріляти на них і знищила цим цілий плян евакуації.

Німці облягали Львів 12 днів. Коли польська команда довідалася, що вже наближається большевицьке військо зо сходу, то рішило передати Львів большевикам. Про цей плян ніхто з українців у Львові не знав, навіть не знали про большевицький наступ. Не було ґазет, не можна було слухати радія, бо не було електрики, взагалі жили відрізані від світу.

І ось так, цілком несподівано, большевицьке військо почало входити до Львова зо сходу. Німці покинули свої позиції під Львовом і на їх місце стали большевики. Таким чином для тих, що не хотіли лишатись у Львові, утворилася пастка, з якої можна було тікати тільки з великою небезпекою, через большевицьке військо.

Як виглядають большевицькі полки і люди? Загальне враження втікачів таке: вояки дуже худі, виснажені, не мають того здорового вигляду, як військо польське або німецьке. Вражає всіх, що вони погано вдягнені, багато в цівільній одежі. Між старшинами багато жидів, а серед вояцтва кидаються ввічі косі очі кімликів, башкирів, киргізів та інших „однокровних" народів сходу. Це воюцтво не шанує чужої власности і грабує, що вздрить: годинники, одежу, обуву, хліб. Нерідко можна бачити, як їде червоноармієць на коні і запихається куском сира, що десь дістав від „вдячного населення". Військо не має того чіткого, муштрованого вигляду, як німці або поляки. Обози складаються з тисяч селянських наших драбиняків, словом, це нагадує похід орди, а не модерної армії.

Вулиці Львова при вступі совєтського війська були закидані польською зброєю; кожний кидав усе і ховався, де міг. Зразу у Львові утворилась обезброєна міліція, складалася вона з жидів, прихильників до большевизму. Між українськими громадянами Львова, змученими довгою облогою, ледви хто мав силу на те, щоби перейти через совєтський фронт. Дехто пройшов з ринкою чи горщиком, ніби йдучи по молоко в передміські села, і опинився в районах, де ще були німці.

Німецьке військо було дуже занепокоєне тим, що мусіло покидати Галичину на ласку большевикам. Відступ німців провадився так, що вони ввесь час мали свої гармати направлені на большевицьке військо, а як ставали на призначенім місці, то окопувалися, як це робиться на фронті. Загалом, німці помагали тікати з собою тим, що не хотіли лишатися під большевицькою владою.

Міста від Львова до Перемишля поруйновані (там, де були бої). В тих містах була українська озброєна охорона і своя влада, повівав усюди український прапор. Всі ці люди мусіли лишати рідний край на поталу азійському наїзникові...

З дільниць Львова найбільше поруйновані вулиці Городецька і вул. 18. Листопаду, але сліди боїв видно в цілім місті. Коло катедри св. Юра теж бомби і гранати наробили багато шкоди. Одна граната залетіла в митрополичу палату, де поранила одного монаха, що був при митрополиті А. Шептицькім. Митрополит лишився живий.

Між поляками у Львові панує велике розчарування й озлоблення на польський провід, особливож на маршала Ридза - Сміглого та інших, що повели Польщу в бій, не приготувавши сил. Поляки напередодні війни вже починали солодко говорити до українців, але цим словам ніхто не вірив.

Альфа.

АЛІЯНТИ ЗИСКУЮТЬ

Хоч на фронті, між Німеччиною з одного боку, а Англією й Францією з другого, спокійно й нема великих перемін, проте низка дипльоматичних фактів, які заіснували в останніх днях, сприяють аліянтам.

До таких фактів треба в першу чергу зачислити знесення ембарга вашингтонським конгресом, що, як цілість, є вповні сприяючим для аліянтів. Бо Злучені Держави становлять невичерпний резервуар матеріялу, потрібного до війни; це вже було доказане підчас першої війни, а тепер значіння Злучених Держав, як промислової країни, ще більше зросло.

Найголовніша точка нового невтральностевого закону, т. зв. „купи й завези", може мати значіння тільки для аліянтів. Ледве чи Німеччина відважиться ризикувати своїми кораблями та наражати їх на англійську блокаду.

Крім тих чисто матеріяльних користей аліянти зискують дуже багато морально. Тепер майже цілий світ є проти Німеччини, а з Францією та Англією.

До тих моральних сил у світі треба ще окремо зачислити Ватикан. Остання енцикліка папи Пія XII. та рівночасний протест проти переслідування католиків большевицькою Москвою — це засуд тих принципів, на яких збудовані большевизм та націонал - соціялізм.

Як болюче ота енцикліка вразила німецький уряд, свідчить факт, що німецькому духовенству заборонено під загрозою гострих кар читати енцикліку по церквах...

Німецько - совєтське порозуміння ледве чи не стане „каменем претктновлення" гітлерівського режиму. Вже й так не бракує між німцями огірчень. Остання промова Молотова — це справжній „малоросійський борщ", улюблений коник москалів. Згідно з німецько - совєтським договором з 28-го вересня 1939 р. про „взаємне порозуміння в справі спільної акції" на випадок, колиб Англія й Франція відкинули мирові пропозиції Гітлера, мало наступити справжнє „взаємне порозуміння" чи то ради, одначе з останньої промови Молотова нічого подібного не видно. Є це скоріше виклад міжнародньої політики, читаний дипльоматом з нової сталінівської школи та призначений для темних „мужиків". Дуже сумнівним є, чи ця промова принесла сяке-таке вдоволення в Берліні.

Мусоліні має звичку час до часу міняти міністрів. Ця зміна виглядає на таку, що у війську називається „зміною варти". Отож ця зміна варти наступила й останньо і є вона дуже многозначуча. Всі пронімецькі міністри були димісіоновані, а на їх місце прийшли більш схильні до порозуміння з Францією. Пригадаймо, що ще недавно ці міністри кричали: „Корсика, Сардинія та Ніцца". Та видно, що Мусоліні це в міжнародній політиці великий реаліст. Іде тим шляхом, на якім бачить найбільші користі для Італії. Ось тому тепер і слово „вісь" зачинає зникати з італійської преси. Один з бувших редакторів журналу „Потрійний Аліянс", маркіз Вісконті Веноста, заявив французькому амбасадорові в Римі, Камілеві Барерові, таке: „Бачите, що Святий Аліянс ніколи не був формально розвязаний, він існує дальше". Багато з нових італійських міністрів це бувші старшини зо світової війни, де Італія воювала по боці Франції проти Німеччини. Новий шеф генерального штабу, ґен. Граціяні, — один з найбільш улюблених італійців у Франції. На те все треба памятати, коли хочемо визнаватися в італійській політиці.

Додамо, що на днях зайшли також поважні зміни в Румунії, де прийшов до влади Татареску, прихильник Франції. Зміни ці наступили у звязку з торговельним договором, підписаним з Німеччиною. Цей договір ставив Румунію в цілковиту залежність від німецького уряду, головно в справі вивозу румунської нафти.

Які не булиб німецькі воєнні успіхи, то так виглядає, що час працює для аліянтів. А це значить, що Німеччина має дуже тяжкий горіх до розгризення не тільки в нутрі, але також у ділянці дипльоматичній. А зокрема, коли йде про моральну сторону.

ЗА СВОБОДУ СЛОВА

Дня 20. листопаду промовляв перед Канадійським Жіночим Клюбом сенатор А. К. Гюґесон з Монтреалю. У своїй бесіді підкреслив, що треба передовсім подбати про те, щоб у Канаді в часі війни задержати свободу бесіди.

Він зазначив, що наскільки ми обмежуємо свободу бесіди і стараємося осягнути те, щоб усі люди говорили й думали однако, то тоді ми обнижуємо себе до рівня звичайного ворога і самі поповнюємо такі речі, які осуджуємо сильно в німецькім райху (державі).

Сенатор Гюґесон згадав про Й. С. Вудсворта, провідника Федерації Кооперативної Господарки, який мав відвагу висказати свій спротив у канадійськім парляменті проти взяття участи Канади в війні, хоч 99 відсотків послів не годилися з ним щодо цеї справи.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Пітсфілд, Масс. — До спису жертв на інвалідів додати: Павло Маріяк $1, Анастасія Антонічук $1.

В. Будзиновський.

НАЙМУДРІШИЙ

(Оповідання).

(2)

Сонце пару днів смалило добре і фарба таки висогла. Правда, спека понадувала великі міхурі, та здалека не було їх видно. Червона брама виглядала досить чепурно.

— — Ці ворота мо й загарні на таку стару хату, — думав Артим стоячи з розчепіреними ногами перед ворітьми і призираючися до них.

Знов пришкандибав кум Булюк з люлькою в зубах, глянув на ворота і каже:

— Ворота були би гарні, дуже гарні. Та саме того той дах на хаті зо старих, почорнілих і потрісканих ґонтів, при таких воротах, вибачте за слово, смішний. Через те й цілий дім смішний. І з вас, куме, сміятися будуть.

— Хібаж мене не стати на черепяний дах? — сказав Никешук. — Як я його ще не покрив, то лиш тому, що годі роздертися. Годі одночасно думати про це й те, про ворота і про дах. Я сам знаю, що дах, то корона хати. Знаю, що корона не повинна бути така погана. Я до неї візьмуся.

Вже на другий день Никешук замовив черепяні дахівки. До тижня вони прийшли. Челядь повідбивала ґонти, жінка ними палила. Прийшов майстер, щоби дах покрити чепом.

— Ви гадаєте, сказав майстер до Никешука, що я вже можу зачинати роботу? Ці бальки і крокви зроблені під тягар ґонтів. Черепу вони не видержать. Під їх тягаром дах завалився би.

Артим почіхався за вухом. Що це для нього прикра несподіванка, не показував. Навпаки, відвовів:

— То пусте. Я й так думав цю слабину заступити ліпшим матеріялом.

Никешук спровадив новий матеріял і покликав теслів. Хата дістала цілком новий дах. Багато це коштувало, та хата Никешука мала найкращий дах у селі. Всі селянські хати були покриті як не соломою, то драницями. Мало чий дах був покритий ґонтами. І прихóдство мало дах з ґонтів.

Коли в неділю господарі зійшлися в коршмі, то всі хвалили дах його хати.

— Багато коштувало? — спитав один кум.

— Пусте, що багато, — відповів Никешук. — Зате аж серце радується, коли дивишся, як на нього світить сонце. Мої гроші не кинені в болото.

— Ви мудро зробили, що скинули ті гнилі ґонти, — сказав кум Гайнич. — Тільки, як ви вже розмахнулися відновляти хату, то за одним заходом треба було в хаті вибити більші вікна, щоби в кімнатах було більше світла і повітря. Хібаж ви не чули, що сказав доктор тоді, коли у нас була шкарлятина? Він сказав, що для здоровля найважніші повітря і світло.

— Я чув це — відповів Никешук — від тої хвилини я все думаю про те, щоби в хаті побільшити вікна. Я був би вже давно зробив це, як би не те, що вікнам у дорогу влізли ворота і дах. Годі на раз, одної днини перебудувати цілий світ. Одно по однім.

Артим Никешук написав до будівничого в місті, щоби прислав муляра. Крім того замовив столяря, щоби поробив більші вікна.

Розпочалася робота. Никешукова сердилася, вередувала і кляла, бо муляр вапном, глиною, піском і цеглами засвинив їй усі кімнати. Вона і челядь цілими днями лиш вигортали і замітали. В хаті було неначе пекло.

Никешукові стало вже забагато тої сварки в хаті. Вийшов на подвіря і став гратися з Циганом. Собака все ще ходила з шерстю, зліпленою тою червоною фарбою. Саме тоді попри хату ішов сусід Булюк. Побачивши Артима, увійшов на подвіря.

— З твоєї помальованої собаки сміються, — сказав сусід. — І з тебе сміються. Кажуть, що завзявся відновити не лиш хату, а й все, що в хаті; все, що твоє. Кажуть, що собаку ти вже помалював і що на закінчення помалюєш жінку. Треба би доконче з собаки змити цю фарбу.

— Я сам знаю, що люди сміються. Бо й є з чого. Я вже пробував змити, та не пускає. Треба ждати аж собака вилíниться, або попросту застрілити її.

— Шкода, собака гарна і добра. Також люди сміялись би, що ви помалюєте і потому застрілите жінку... Ви мабуть водою мили?

— Водою і золою.

— Гадаєте, терпентиною пустить?

— Лише терпентиною. У жида є терпентина.

Никещук таки зараз післав пастуха по флашку терпентини і приказав нею вимити Цигана. Терпентина була з найгіршого сорту і дуже смерділа. Собака не дуже була вдоволена з того, що тою перфумою миють її. Стала крутитися і пастух потягнув мийкою по очах. Цього вже було забагато собаці і вона вхопила його зубами за руку. Пастух з болю крикнув і копнув собаку так, що вона аж відбилася від стіни і в ночі здохла.

Циган був любимцем Артимихи. Вже тоді, коли побачила, що пастух так немилосердно копнув його, господиня прибігла до пастуха, і також немилосердно випрала йому писки. Колиж циган здох, господиня накинулася на мужа. Він почув неодно терпке слово. Никешук утік з хати і пішов до коршми, щоби жаль, лють і сором затруїти горівкою і пивом.

— Ваша хата щораз краща, — промовив до нього коршмар.

— Та краща, — відповів Никешук. — Лиш те не добре, що свіже отинковання нових вікон дуже відбиває від старого тинку решти хати. Це хату дуже поганить. Хіба дам цілу хату наново побілити.

— Лиш побілити? На таке спроможеться найбільший бідак. Пару крайцарів на грудку вапна і хата побілена. Ви повинні відбити і зішкробати все отинковання з цілої хати, витинкувати її ще раз і аж тоді побілити.

— Це справді було би добре, — сказав Артим, подумавши хвилину. — Як що має бути, то нехай уже буде щось.

(Дальше буде).

При іспиті.

Професор: А які метали не ржавіють?

Ученик: Золото і срібло.

Професор: Добре! А хто мені скаже, що ще не ржавіє?

Ученик: Стара любов, пане професоре.

-:- З ДНЯ -:-

„МУДРОЩІ" РАДИКАЛЬНОГО РАБІНА.

Закинувши отсій колюмні ще раз „духовий звязок з диктаторами", п. Григорів в „Народній Волі" з 28. листопаду ц. р. дає виклад про „свободу" та каже: „Колюмніст „Свободи", сидячи в Америці, боїться вже отверто критикувати свободу, а тому лише з невинним виглядом „щирого демократа" пробує піддавати в сумнів тямку свободи такими мудрими заввагами, як та, що „само слово свобода дуже неокреслене"... „Сорок сім літ виходить часопис „Свобода", пише він далі, а для одного (чи одного?) з редакторів ії слово, яким часопис найбільше пишається, має „дуже неокреслений" зміст. Так для чогож це „дуже некореслене" слово 47 літ замилювало очі читачам? " — питає п. Григорів і „фільософічно" завважує: „Слова, як монети. В добрих руках сотні літ зберігають свою вагу, вартість і читкість напису. А в неохайних за кілька літ стираються, втрачають вагу, вартість і напис".

„ЯК БИ ВИ ВЧИЛИСЬ ТАК, ЯК ТРЕБА"...

Отож для п. Григориева слово „свобода" це щось стале, якийсь „камінь посеред села", як це ми порівнювали попередних разів. Вистарчить раз запаматати той камінь, та „свободу", а вже, брате, знаєш, що „свобода" означає до самої смерти. Не треба більше думати про це, писати, читати.

По нашому, „свобода" це не стале поняття; не камінь, не монета, а рух, змагання. Тому той рух те змагання треба кожний раз у кожній добі, в кожнім поколінні наново пояснювати. Наш часопис носить це почесне імя тому, що він старається кожний раз як слід вияснювати нашій суспільності те змагання, той свободолюбний рух, даючи нераз на своїх сторінках місце і для таких поглядів, з якими сам може не погоджуватись.

„АРГУМЕНТИ".

П. Григорів покликає на свідка Ж. Ж. Руса і каже: „Виразне окреслення „свободи" дав уже Ж. Ж. Русо в своїй праці „Громадський договір", а саме: Свобода, це виконання законів, які ми самі собі складаємо. А закони складає більшість, бо відчування й розуміння більшости є найобєктивнішою міркою правди", додає від себе п. Григорів.

Так, свобода це виконання законів, які ми самі собі складаємо". Але людські закони це не щось стале, ухвалене раз навіки. Закони переходять зміни; над законами люди дискутують, передумують їх, підходять до них з ріжного боку. Значить, і про „свободу" люди дискутують, підходять до неї з ріжних сторін. А це далі значить, що слово „свобода" таки не є означене і про нього таки все треба думати та його конкретизувати.

РІЖНІ ЗАКОНИ.

Чи більшість конче ухвалює свободолюбні закони, це теж сумнівне. Колиб закони, ухвалені більшістю, були все „свободолюбні", то тоді націстичні, фашистівські, чи хочби большевицькі закони, ухвалені величезною більшістю, требa булоб назвати „свободолюбними". У своїх відкликах до народу Гітлер діставав майже сто відсотків піддержки з боку громадян. Значить, у Німеччині повинна існувати ідеальна свобода.

Правда, диктатори в багатьох випадках роблять натиск на людей і при помочі терору здобувають більшість. Але не все так буває. Деколи широкий загал щиро піддержує диктаторів. Що більше, дуже часто диктатори приходять до влади волею загалу.

Це не „оборона диктатур", пане Григорів, а тільки бачення справи такими, які вони є в дійсності. А так на справи глядіти, повинно бути завданням кожного, справді демократично вихованого чоловіка.

ЩО КАЖЕ ГЕРБЕРТ ГУВЕР?

Ось, що сказав бувший американський президент, Герберт Гувер, про те в своїй промові в Колфексі, Каліфорнія: „Кожний диктатор на світі був наперед вибраний народом". Подаючи новинку про ту промову, „Ню Йорк Таймс" з 28. листопаду ц. р. ще пояснює: „Гувер говорив, що в часі його відвідин по Европі два роки тому він старався вивідати, чому 13 демократій стали тоталітарними державами. Він сказав, що переконався, що без винятку причиною цього було це, що люди самі, з власної волі, вступили в це підданство (servitude), щоб дістати полекшу перед безробіттям, фінансовим безладдям. та загальною непевністю".

Чи Г. Гувер також „духово посвояечний з диктатурами"?

КУЛЬТУРНІ ЛЮДИ ДУМАЮТЬ ПРО ЦЕ.

Культурні люди думають і дискутують про „свободу", а не вважають цеї справи за щось непорушне, самозрозуміле, над чим не треба застановлятись. Недавно вийшла книжка д-ра Ж. Барзуна, „Про людську свободу", якої вже заголовок повинен п. Григоріву дещо сказати. Барзун також твердить, що „свобода", „демократія", це рухи, це змагання; а далі відчуття, а не „камінь посеред села", ні „монета", яка впродовж віків може не зміняти свого вигляду. Барзун аж так далеко йде, що каже: „Чоловік не повинен говорити: „Я живу в демократії", але: Я відчував демократію минулого вівтірка пополудні".

Отож, за його словами, „демократія" це чуття, подібне до любови, до захоплення, до щастя і т. п. Слово „любов" також ніби „означене", а всежтаки поети, мистці всіх народів, всіх віків, усе вертаються до того слова і вкладають у нього новий, конкретний зміст.

„Слова, як монети". Коли вони в обігу, коли виконують ту працю, для якої їх створено, то вони з часом затирають свій первісний вигляд і їх треба перетопляти. Зате в руках інтелектуальних буквоїдів, для яких форма значить більше від змісту, як і мертві монети, не змінять свого вигляду.

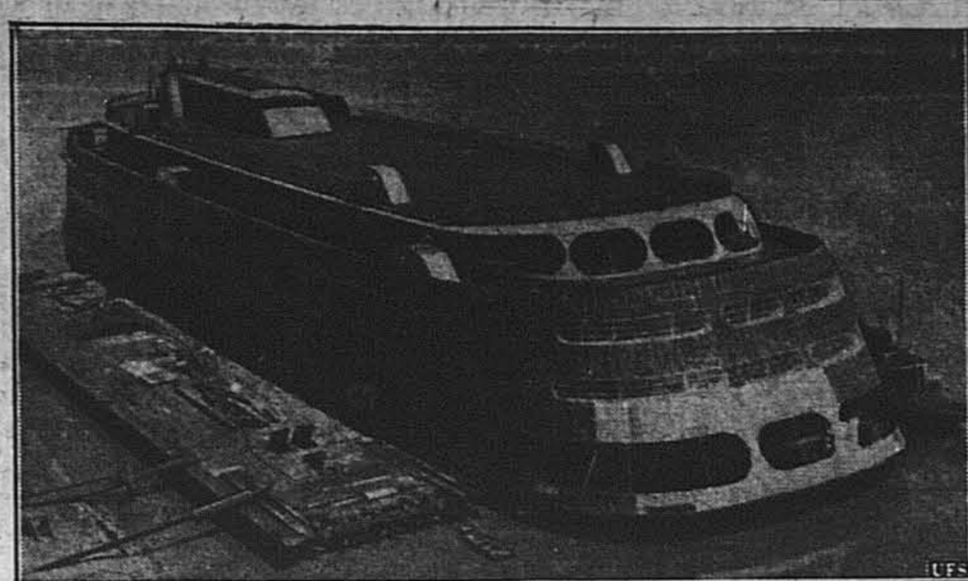

МОДЕРНА ФОРМА.

Навіть прогулькові кораблі прибирають уже нові форми. На світлині змодернізований 5-поверховий прогульковий корабель у Ст. Луїсі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Листопадове Свято.

Як в інших культурних народів, так і в нас є поминальні свята, на котрих віддається пошану тим, що згинули в боротьбі за найвищий ідеал, за свободу свого народу. Американці мають таке свято 4-го липня. Всім нам відомо, як святочно Америка цей день святкує. Ми, українці, маємо таке свято 1. листопаду. В той день наш нарід на західньо-українських землях пірвав австро-ляцькі кайдани та проголосив своє право до свого краю. Але ляхи з тим не погодились і почали жорстоку боротьбу з нашими Січовими Стрільцями, отим нашим найкращим цвітом, що рвавсь до бою за кращу долю Неньки України.

Наша церковна громада, від. ОДВУ, від. У. Н. С. сестрицтво і тов. Запорозька Січ торжественно відсвяткували Листопадове Свято в неділю, 5. листопаду. В 10-тій годині рано наш парох, о. В. Каськів, відправив поминальну Службу Божу за наших героїв. На середині церкви була влаштована членами ОДВУ символічна могила Січового Стрільця. Коло могили сторожили молоді козаки і дівчата в народніх строях. Церква була переповнена вірними. Були такі, що бодай раз на рік прийдуть, щоб разом віддати честь поляглим героям.

При кінці Служби Божої о. В. Каськів відправив панахиду за душі наших героїв і при тім виголосив зворушливу проповідь про терпіння нашого народу. Згадав також про потребу помочи тим, що скитаються поза кордонами України, втікши перед займанцями. На зазив пароха вірні зложили коло $70.

Пополудні відбувся святочний листопадовий концерт. Тому, що на дворі панувала страшна дощева буря, комітет свята думав, що все піде намарне і на концерті нікого не буде. Але на означений час явилось багато щирих українців не тільки з Бостону, але приїхали громадяни з Вунсакету та Сейлем, Масс. Прийшли і репортери наших бостонських американських часописів, щоб довідатися, що українці думають про гірку долю свого народу. Американські часописи дуже прихильно віднеслись до нас і майже всі поважні щоденники помістили знимки та звідомлення з нашого Листопадового Свята.

Концертова програма була старанно опрацьована; наші стрілецькі пісні робили на приявних миле враження.

Вступне слово про листопадові дні виголосив Н. Давискиба.

Хор молоді під проводом свого щирого провідника та дириґента, о. В. Каськова, відспівав кілька стрілецьких пісень, за що приявні щиро нагородили їх оплесками; заслуга це нашого молодого, тут родженого, покоління, що свого не цурається, а приходить вечорами і вчиться, своєї батьківської пісні. Опісля виступали представники кожного товариства, що орґанізуються коло церкви, і деклямували вірші. Належиться признання отим старшим громадянам, котрі вивчились і говорили свої поеми. Шкільна дітвора з української школи, зо своїм учителем о. В. Каськовом, виповнила майже половину програми. Своїм дитячим щебетанням прославляли Україну, котрої вони не бачили.

Святочну промову виголосив місцевий парох о. В. Каськів. Глибоко обдумана промова останеться в памяті тих, що були, на довгі часи. В ній було докладно зясовано положення рідного краю.

Другим бесідником був о. Д. Лещишин з Вунсакету, Р. Ай., котрий як наочний свідок, бо сам мав те щастя бути в рядах Українських Січових Стрільців, подрібно переповів про початки орґанізування української військової сили бл. п. полк. Д. Вітовським, та про боротьбу тої сили з наїзниками.

Підчас програми о. В. Каськів знову попросив про жертви для українських скитальців і знову прийшло кільканацять долярів.

Хор відспівав кілька пісень, а на закінчення говорив іще раз Н. Давискиба. Закликав до єдности і праці для свого поневоленого краю. Накінець відспівано наш гимн, „Ще не вмерла Україна".

Всі приявні розійшлися з піднесеним духом додому з тим переконанням, що кращі дні внедовзі прийдуть для України; що наш нарід таки встане до боротьби за волю і прожене червоних катів та непрошених опікунів з наших земель.

Н. Давискиба.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Враження з „Листопадового Свята".

Згідно з традицією, джерзіситська громада відсвяткувала „Листопадове Свято" заходом Центрального Комітету і всіх місцевих орґанізацій. Відсвятковано це свято 5-го листопаду 1939 р. Святочна програма була досить багата і своїм змістом відповідала вщілості тій великій річниці, якою є для нас, українців, 1. Листопад 1918 р.

Святочну академію відкрив голова Ц. Ком., п. К. Піддубчишин. Вступне слово виголосив о. В. Лотович, в якім пояснив, що це є „Листопадове Свято" і яке його значіння для українців. Далі пояснив значіння жертв, які українська нація зложила на свойому шляху до волі й заявив, що ці жертви продовжуються, бо мета наша ще не осягнена.

Прекрасно віддеклямувала свою деклямацію панна Сивак, за що публика нагородила її рясними оплесками.

Ціла програма була переплітана хоровими виступами під проводом дир. В. Ґели. Хор відспівав кілька пісень на мішаний, чоловічий і жіночий хор. Треба ствердити, що солісти, як п. Г. Шустикевич, Кавочка і панна Дмитриха, вивязалися зо свойого завдання як слід.

Святочну промову виголосив д-р Л. Мишуга. Вона звязала Перший Листопад 1918 року з теперішністю. Бесідник вказував на перевиховання нації, звязане з першим Листопадом, що скріпив українську соборницьку ідею, бо без Першого Листопаду не булоб злуки українських земель. Листопадовий зрив був співтворцем великого революційно - націоналістичного руху, який виховав новий тип українця, безкомпромісового борця за самостійність і соборність України. Листопадова річниця вчить нас, що невідрадне становище, в якім сьогодня знаходиться українська нація під московською кормигою, повинно ще скріпити нашу боротьбу з ворогами. І коли ми з незломною вірою будемо продовжувати цю боротьбу, то скоро прийде новий Листопад, який навіки змете з України лабети окупантів. Як будемо плекати традиції Листопадового зриву, тоді, казав д-р Мишуга, день розправи з ворогами прийде скоріше.

Англійською мовою виголосив промову місцевий адвокат Марцель Ваґнер, який закликав уже тут роджених українців, щоби й вони старалися, чим тільки можна, помагати нашій визвольній акції. Бесідник візвав молодих, щоб на кожньому кроці докладали всіх зусиль, щоб ту ворожу аґітацію, що хоче скомпромітувати наші змагання, висвітлювати перед американською суспільністю, але тільки фактами. Треба, казав він, доказувати цілому світові, що коли українська нація не дістане собі належних прав, то рівноваги на сході Европи ніколи не буде. І це завдання повинні перебрати молоді, тутешні уродженці, свобідної Америки.

Деклямацію „Тіням безсмертних", деклямував О. Труш, а цілий час акомпаніювала на піяні відома піяністка панна Оля Дмитрів, що ще відіграла на піяні кілька композицій. Святочну академію закінчено відспіванням гимну „Ще не вмерла Україна". З жалем треба ствердити, що джерзіситська громада не дописала. Коли так далі буде з такими святами, то джерзіситська громада лишиться далеко позаду інших свідомих громад, чисельно багато менших. Та хочеться вірити, що таки буде краще.

Осип Труш.

ДОПОМОГА ВОЄННИМ БРАНЦЯМ.

Відділ Червоного Хреста в Лондоні, що займається спеціяльно приготовуванням пакунків для англійських жовнірів, що попали в німецький полон.

ГЕРИДЖ ДОМАГАЄТЬСЯ СТВОРЕННЯ НАЙВИЩОЇ ВОЄННОЇ РАДИ

До Канади вернувся недавно з Англії, по місячнім там побуті, адвокат Геридж, бувший посол Канади до Вашинґтону і провідник нової політичної орґанізації, що зветься „Нова Демократія". З Гериджом їздив до Англії і разом вернувся полковник Рейнолдс, командант Канадійської Корпусової Орґанізації. Оба вони видали спільну заяву, домагаючися створення спільної британсько-імперіяльної конфедерації. Ця конфедерація малаби подати до відома англійські воєнні цілі й умови заключення миру, як теж малаби підготовити оснування найвищої воєнної ради в цілі осягнення перемоги в цій війні.

Оба вони підкреслювали в своїх домаганнях, щоб ця імперіяльна конференція розпочалася в січні н. р. в Лондоні, в Англії. Оба вони також висказували опінію, що в Европі панує спокій перед бурею та що Гітлер робить підготування до безоглядної війни.

Гітлер, відповідно до тверджень обох готов заплатити якубудь ціну, цебто рішений на все найгірше, щоб обминути погрому. Коли тою ціною буде комунізм, він ним заплатить за це і Німеччина стане комуністична. Тому неможливо є заздалегідь оцінити силу противника. Канада й аліянти мусять скоро зброїтись. Колиб Британська Імперія впала, тоді свобода зникне зо світу.

Щодо завдань найвищої воєнної ради, то вона, на гадку Гериджа, має кермувати мобілізацією людської сили і матеріяльних багатств цілої імперії. Вона має означити основну стратеґію війни. Вона має дати імперії рід провідництва, якого ця війна домагається. Вона буде виступати проти всяких компромісів з ворогом, бо тоді цілі війни будуть ясні. За таким проводом стануть усі народи імперії як один муж.

Щож до миру, який заключиться, то він, відповідно до слів Гериджа, має бути опертий на свободі з добробутом. Імперіяльна конференція має мати повне право перебудувати імперію на модерних вимогах якнайбільшої успішности. Вона мусить створити принципи і пляни, на основі яких злучені багатства імперії загарантують новий порядок забезпеки для всіх народів імперії.

РИМСЬКИЙ НІС.

Про таку людину, що має довгий і трошки горбатий ніс, кажемо, що має римський ніс. А це тому, що такими носами визначалися старинні римляни, як бачимо з давніх статуй з мармуру. Та коли говоримо про римські носи, то одночасно маємо на думці й певні прикмети, якими визначалися старинні римляни, а то завзяття, відвага і підприємчивість. Колиж пригадаємо собі людей з маленькими та задертими вгору носиками, то пригадаємо собі також, що наші знайомі з такими носиками в більшості непосидющої, верткої, вибухової, часто веселої, непостійної і задиркуватої вдачі. Тож, як бачимо, внутрішня вдача проявляється і зверху, навіть і тим, як у кого виглядає ніс.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

FOR AN INDEPENDENT UKRAINIAN STATE.

To the Editor og The Post—Sir: Not long ago statements were made in the British Parliament to the effect that it would probably be impossible to restore Poland to her previous size, with the White Russian and Western Ukrainian lands, seized by the Soviet Russia, reincorporated in her. Upon those British declaraions, the exiled Polish government in France took a significant action.

First, the present Polish President Raczkiewicz has announced by a decree the resignation of Marshal Smigly Rydz as the head of the Polish army and nominated to this post Gen. Sikorski, the new Polish premier. Simultaneously the new Polish government expressed its condemnation of the undemocratic and dictatorial system by which Poland was ruled from the time Marshal Joseph Pilsudski seized power until the German invasion.

Secondly, Premier Sikorski and Foreign Minister Zaleski visited London. There they were received by the King and had talks with the leaders of the British government. Upon leaving London Premier Sikorski declared that he is confident that with the victory of the Allied powers, Poland will be recreated "as she was before."

These moves of the Polish government received a wide comment in the foreign press which saw in them an indication that Poland, having been taught a lesson by her misfortune, severs all ties with the past, takes a turn toward a real democracy, and in the future, in the event of her restitution, can be expected to be a model democratic and humane state.

I would not touch upon these Polish announcements if they were irrelevent to the Ukrainian problem. But they are. Not that the Ukrainians do not properly evaluate the tragic situation of the Poles caused by brutal and unprovoked German aggression, since they themselves are subjugated; but on the theory that in the name of human happiness no past mistake should be allowed repetition. I should like to raise the following questions:

1. Did the Poles really take their bitter lesson to their hearts? Knowing the Poles and their history as the Ukrainians do, the latter cannot help having doubts about that. This was the fourth division of Poland in her history. Each time her leaders worked from exile for her restoration. Each time they enjoyed the greatest possible sympathy and material support of the western powers.

In fact, last time, in 1918, Poland was given her new start in life as an independent country with the money, arms and diplomatic efforts of the Allies even at the expense of other nations, notably the Ukrainians, because great hopes were put in Poland as a future barrier to imperialistic expansion of her neighbors, and as watchdog of European civilization in the east. And each time the Polish leaders promised—even signed international treaties to the effect—that Poland will live up to the world's expectations and will follow a decent policy in every respect.

Yet today Poland is back where she was about 20 years ago, thanks in a great degree to the misrule of her "colonels." The great democratic countries again have to nurse her wounds and plan for her restoration. And the new Polish government in exile again has to go to the unpleasant task of condemning the order that prevailed in Poland only a few months ago and which was then glorified.

What guarantees can the Poles give us that, if their state is restored they will have a decent system of government. and, if they get back the lost non-Polish territories, they will treat their minoriies with dignity and will afford them an opportunity for free cultural and national development?

2. If the Poles have learned their lesson, why do they approch their new start in life with the ideas in which they have just so miserably failed: the Polish imperialism? The observers of recent developments are aware of the fact that even when Poland was in a most precarious position and only a few weeks before the German invasion, the Polish press re-echoed with imperialistic cries of the Polish patriots declaring that Poland is far from making any territorial concessions to anyone, but that she herself looks forward to the future when she will be able to expand her sphere of domination far beyond her present borders.

Today the exiled Polish government demands that Poland be restored "as was before," meaning the inclusion within her boundaries of those Ukrainian and other non-Polish territories which she just lost. And how do we know that. when this happens, she will not continue to cherish her imperialistic and colonial ambitions?

There is no reason why the Ukrainians should not sympathize with the cause of the restoration of Poland and her complete freedom of any foreign domination. Each nation is entitled to its sovereignty. But I think that the Allied powers, instead of putting all their hopes in Poland, should pay an equal amount of attention also to other nations in easter Europe and should respect their aspirations to independence.

EUGENE SKOTZKO,
Director, Ukrainian Buro.

Washington, Nev. 22.

(**The Washington Post**, Wednesday, November 29, 1939).

URGES RESTORATION OF INDEPENDENT UKRAINE.

To the Editor of The Star:

There can be little doubt that, in the event of a German victory, the present war would result in the greatest of evils. Her present frame of mind indicates that Germany would then accommodate herself in such a way that Europe would probably be ruled by a "dictat" from Berlin and no nation's independent existence would be secure. But there is also a great danger that a victory of the allies might easily result in an evil, perhaps of lesser proportions, if it were to reintrodyce the system of Versailles. With this in mind, we should approach the question of what should follow the end of today's European conflict.

The recent peace move made by the rulers of the Netherlands and Belgium gave the Britich and French governments an opportunity to state their war aims: Lord Halifax, British foreign secretary, said in his speech of November 7: "We are fighting in defense of freedom, we are fighting for peace, we are meeting a challenge to our own security and that of others, we are defending the rights of all nations to live their own lives, we are fighting against the substitution of brute force for law as the arbiter between nations and against the violation of the sanctity of treaties and disregard for the pledged word."

This was followed by Clement R. Attlee's definition of British labor's war aims, which among others demanded: "Recognition of the right of all peoples, regardless of their color, creed or national strength, to live and develop their own charaeteristic civilizations without infringing upon the rights of others."

Similar statement was made by President Lebrun of France.

These are highly inspiring declarations, especially to the nations now subjugated. Being of Ukrainian origin, L must say, that they are particularly welcome by about 50,000,000 Ukrainians, who today are the largest subjected nation in Europe.

However, one cannot help recalling that similar lofty declarations and promises had been made during the World War of 1914-18, but they were not realized, notwithstanding the victory of the allies. Taught by bitter experience, it is only natural that this time we should examine those statements carefully.

In my opinion, they are not quite explicit. One question requires clarification: What exactly is meant by "all nations," or "all people"? To the words of Lord Halifax, for instance, may be attached two different meanings: First, that Great Britain and France identify their conception of peace, freedom and just order with the order which resulted from the last World War and, therefore, are fighting for their own preservation as well as for the restoration of that same order; second, that they see necessity for the introducing of a new and better order in Europe, based on the principles guaranteeing a lasting, peace, true justice and self-determination of all the people of Europe, without exception.

One cannot but attach this same double meaning to the declarations of President Lebrun and Mr. Attlee. Meanwhile, the general impression indicates that the first of the above two guesses would be correct.

Therefore, we should like to know defenitely, whether Lord Halifax, speaking of "all nations," had in mind only all the European states that existed until the time Germany began annihilating her smaller neighbors and whose boundaries were fixed at the end of the last war, or whether he meant all the ethnic groups with distinct national and traditional characteristics, which should exist as sovereign, independent nation?

The Ukrainians put great hopes in these pronouncements and believe that justice will be triumphant. European peace and stability will not be complete if Ukraine is left in the Russian yoke.

November 24. EUGENE SKOTZKO.

(**The Evening Star**, Washington, D. C., Wednesday, November 29, 1939).

І НА ЦЕ ПОЛЕ ЖІНКА.

Барбара Кибі; 25-літня жінка з Олбані, Ню Йорк, є першою вчителькою летництва.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

СКРЕНТОН, ПА.

Зо срібного весілля.

Товариство Жіноча Поміч у Скрентоні влаштувало несподіванку подругам Онуфреєві й Ользі Заночним з нагоди 25-літнього ювилею їх подружжя. В суботу, 4-го листопаду, гурт приятелів зайшов у їх хату зо щирими побажаннями та з приготованою цілою вечерою, так, що ювилятн несподівано знайшлися гістьми у свойому власному домі. Прибулі гарно прибрали стіл квітами і заставили обильну гостину.

Громадянин О. Запоточний є широко знаний і шанований у нашому місті, де живе вже довгий час і де 25 літ тому повінчався зо своєю дружиною, що тоді називалася Ольга Бомба. Подруги Запоточні мають двоє дітей, Анну і Теодора. Ціла родина є членами У. Н. Союзу, а О. Запоточний є, як відомо, головним радним цеї організації.

Зложивши щирі бажання, гості обдарували „молодих" гарними дарунками. Правдивою несподіванкою в несподіванці було те, коли серед гостини ввійшла до хати маленька дівчинка, замаскована (як звичайно діти на „головин"), і вручила ювилятам гарний дарунок. З карточки з побажаннями пізнали, що це була мала й мила Романка Стець, дочка д-ра М. Стеця, місцевого лікаря-українця.

Несподіванку влаштували і на гостині були присутні зо своїми жінками такі громадяни: І. Тарас, Н. Дучак, П. Дочич, А. Мондляк, П. Демко, Г. Бомба, Н. Масляк, К. Бомба, А. Чомко, И. Курило, И. Стаднір, К. Волощук, Т. Назар, М. Дутчак, Т. Мейхер, і гром. Кирилюкова, Росовська, Кушманова, Гуменчукова, П. Запоточна й А. Назарова. Дякуючи за несподіванку, ювиляти зложили для українських інвалідів $5, які вислано до „Обєднання".

АМСТЕРДАМ, Н. И.

З ювилею на народню ціль.

Дня 15 жовтня ц. р. знайомі і краяни зробили „несподівану забаву" громадянам Анні і М. Бдзісь з нагоди 25-літнього ювилею їх подружого життя. Забава відбулась на їх фармі. Приявні гості зложили $4 на народні потреби.

Гість.

КЛІВЛЕНД, О.

На Культурний Город.

Дня 14 жовтня ц. р. відбувся в Народнім Домі на Іст Сайді 25-літній ювилей подружого життя громадян Івана й Олени Проців. Новозбудована простора саля була повна людей, які прийшли зложити ювилятам найкращі побажання. Коли ювилятів привезли до салі, то на вступі зустріла їх музика українським маршем, а староста перший зложив їм бажання. Далі представник відділу У. Н. Союзу ч. 364 (п. Проць) зложили їм бажання від Батька Союзу, бо ювиляти є довгими його членами; а також їх діти є членами У. Н. Союзу.

Серед забави і бажань пан староста Полівчак не забув і про народні пекучі потреби і закликав приявних зложити жертви на докінчення Українського Культурного Городу в Клівленді. Жертву зложили по $1: С. Полівчак, ювиляти І. і Олена Проців, А. Панасюк, А. Бальбір; по 50 ц.: С. Мельник, Лазука, Кукіз, Щебко, Сентій, Котович, Зенько, Кухта, Різун, Бабик, Мельник, Мисик, Роткович, Чорній, Ляльок; по 25 ц.: Бурко, старший Полівчак, Марціняк, Каламаж, Стреп, Вирченька, Лев, Каролько, Сендрій, Швабуляк, Жмінька, Іва Шміпа; решта дрібними. Разом $17.50.

Приготуванням цеї забави занялись доньки ювилятів, Марія Войдаш і Павлина Проців, при помочі пані Полівчак, Лазука, Ляльок.

З одного джерела.

— Чи то правда, що ваш син оженився з донькою склепаря з сусідства?

— Так, ми завсіди все від нього беремо.

ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА КОНСКРИПЦІЮ

Бувший премієр провінції Онтеріо, Дж. Г. Фурґесон, рішучо заявився за конскрипцію індустріяльної й людської сили в Канаді, як одинокий спосіб повної кооперації з матернім краєм. Він вказав на несправедливість для тих, що готові воювати на фронті в хвилині, коли інші жили би по цім боці океану в мирі й спокою.

Деякі передові члени онтерійської англьо-саксонської суспільности, які пропонують беззастережну конскрипцію всіх сил Канади, дістають анонімні листи з погрозами, якщо вони не припинять своєї активної діяльности в ціли заведення примусової військової служби.

КОШТ ПРОЖИТКУ ПІДНІССЯ

Від часу, коли Канада проголосила воєнний стан, життя в Торонті стало дорожче на 10 процентів. Предсказують, що за якийсь час кошт прожитку піднесеться ще вище. Покищо хліб і молоко стоять на попередніх цінах, але яйця, масло, мясо, риба, мука і багато інших середників поживи подорожіли.

РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК НА ШПИТАЛЬ

„Бетлегем Стіл Ко." жертвувала як різдвяний дарунок суму 200,000 долярів на шпиталь св. Луки в Бетлегемі, Па.

УБИЛИ БАНДИТА

В ночі 22-го вересня Брус Ківел сидів з дівчиною в авті в околиці Куксвил (Канада). До них приступив якийсь чоловік з револьвером і, всідаючи до авта, приказав себе возити по околиці. Після того бандит сказав Ківелові висісти, а дівчині звелів звязати йому руки краваткою. В хвилині, коли напасник був готовий його вбити, Ківел на щастя випутав свої руки, кинувся на бандита і звалив його з ніг. При помочі дівчини, яка зняла свій черевик і била ним бандита по голові, вдалося їм його перемогти. Бандит був так тяжко покалічений черевиком, що за кілька хвилин помер. У поліції виявилося, що бандит називався Ірл Бейкер. У поліційнім бюрі знайшли відтиски його пальців і його кримінальний рекорд. Він був засуджений іще в 1931 році за збройний напад на один склеп.

РЕЦЕПТА НА ДОВГИЙ ВІК.

Кажуть, що один понад столітній китаєць подав ось яку рецепту на довгий від: „Будь спокійний. Спочивай так, як черепаха! Ходи так рівно й бистро, як голуб! І спи так, як пес!"

ІМІҐРАЦІЯ ЛІКОМ НА БЕЗРОБІТТЯ

На мітінґу влаштованім келґарськими клюбами, промовляв Джеймс Дж. Торджон, посол британсько-колюмбійської леґіслятури. У своїй бесіді підкреслив він, що збільшення населення в Канаді зменшить безробіття й облекшить застій в індустріяльнім житті.

„По війні", говорив посол Торджон, „яка зробить нас краєм вірителем (кредитором), одним з перших наших обовязків буде постаратися про те, щоб вільні землі були заповнені людьми нашої раси, так, щоб наша індустрія мала торговельні ринки збуту, коли ті, що будуть зовні, будуть замкнені для неї".

Тим, що твердять, що Канада не повинна була мішатися до війни, сказав Торджон: „Канада є тепер у війні і пора на того роду балачки була тоді, поки вона виповіла війну".

„БРАК" ЦУКРУ В ТОРОНТІ

Від початку проголошення воєнного стану між Канадою і Німеччиною торонтонські господині мають трудноші з набуттям цукру. Власті, як провінціяльні так і домініяльні, твердять, що цукру є подостатком, але страх перед воєнною дорожнечею заставив покупців скуповувати крам, між іншим і цукор, у великій скількості. Уряд грозить, що коли покупці не перестануть збирати великі запаси цукру, він буде змушений ревідувати хати і накладати кари на тих, що мають цей продукт у надмірній скількості.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ (32)

Тарзан, знайшовшись на дереві, відірвав миттю один кінець бадилля, щоб ним рятувати своїх товаришів. Останні в човні гналися з цілої сили в напрямку водопаду. Вхопившись кінця бадилля, він розмахнувся, щоб спуститись над човен і в останнім моменті спинити його. Та тут сталось нещастя:

Бадилля було заслабе і під ним урвалось. Він упав на землю, а човен тимчасом проплив повз нього. Здавалось, усе пропало. Та перед собою він побачив інше дерево. Мов бішений, він зірвався і немов птах на крилах побіг до того дерева. З розгону він майже вибіг по грубім корені на гиляку.

Там повторив те, що був уже зробив на попереднім дереві. Він увірвав один кінець довгого бадилля, а другий кінець поспішно кинув у човен, що саме пропливав біля дерева. Кінець бадилля впав просто в човен і його миттю з цілої сили вхопив Дарно. Бадилля натягнулось і човен почав звільняти.

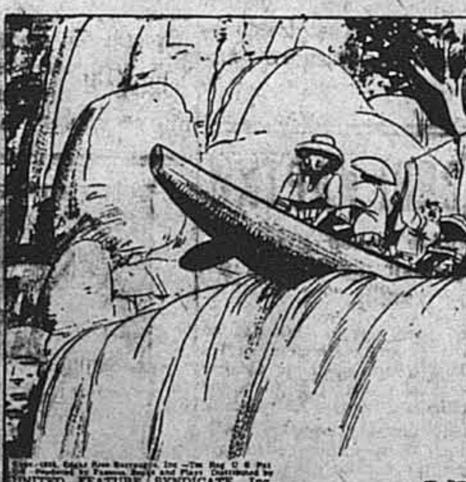

Далі він зовсім станув. Дарно напружував усі свої сили, які, здавалось, вичерпуються. Та в тій хвилині до нього подався Пері, а за ним майор Буртон і навіть китаєць. Усі вони вхопились бадилля, що являлось їхнім останнім рятунком. З острахом дивилась Дженета вниз. Один кінець човна вже звисав над високим водопадом.